

PRECIS är kritiska till registrering av lobbyister

PRECIS anser inte att det ska ställas krav på registrering av enskilda individer eller intresseföreträdare för organisationer och företag som söker kontakt med politiker, eller andra beslutsfattare i deras myndighetsroll, i syfte att presentera fakta och argument i enskilda sakfrågor.

Vad är lobbying och vem är det som lobbar?

Politiker- och myndighetspåverkan, lobbying, är en naturlig del av den moderna demokratin. Begreppet lobbying sammanfattar många olika sätt att presentera fakta och argument för beslutsfattare som ett underlag i deras handläggnings- och beslutsprocess. Lobbyister kan därför alla sägas vara som vill påverka enskilda eller grupper av beslutsfattare inför det att dessa ska fatta eller undvika ett visst beslut av intresse för lobbyisten.

PRECIS medlemmar verkar som ett stöd till uppdragsgivare från många olika samhällsintressen så att dessa på bästa sätt ska kunna föra fram åsikter och fakta som beskriver den verklighet som uppdragsgivaren verkar i samt formulera de krav och önskemål som riktas mot beslutsfattarna. Ju fler fakta och åsikter som kan framföras till beslutsfattare, ju mer berikad blir beslutsprocessen.

Utgångspunkten för PRECIS medlemmar är att det är deras uppdragsgivare som är lobbyister och konsultföretaget som är uppdragsgivarens rådgivare. Uppdragsgivarna och deras konsulter utnyttjar de demokratiska rättigheterna att kontakta politiker och föra samtal med dessa.

I Sverige råder sedan urminnes tid en rätt att "gå till kungs". I detta ligger synsättet att en enskild medborgare alltid ska ha möjlighet att få företräde för den högsta beslutande makten i ärenden av stor betydelse för den enskilde. Fortfarande gäller en självklar rätt och möjlighet för invånare i Sverige att kontakta myndigheter och politiker i ärenden som direkt eller indirekt berör dem eller deras verksamhet. En del av dessa kontakter tas dock idag av ombud. Sådana ombud kan till exempel vara företrädare för en organisation av löntagare, företagare eller brukare.

Sverige har redan lagar om jäv, om offentlighet och tillgång till handlingar samt om beredningsansvar för regeringsärenden och förvaltningsbeslut. Dessa regler, som i flera fall är unikt starka sett i ett internationellt perspektiv, bidrar till att skapa en tydlighet och en spårbarhet i vilka argument och vilka beslutsunderlag som tillförts till en beslutsprocess. För skriftliga bidrag till beslutsunderlaget råder handlingsoffentlighet. För muntliga bidrag råder principen om att beslutsfattare ska föra tjänsteanteckningar över sådant som ingår i beslutsunderlaget. Nuvarande lagar ger alla och envar rätt att ta del av vem och vilka som har haft skriftliga eller muntliga kontakter med beslutsfattare i deras roll som myndighetsutövare.

Förslaget att inrätta ett lobbyregister väcker frågor

Ett eventuellt krav på registrering leder mot denna bakgrund till ett antal frågor, både praktiska och principiella.

För det första, vem ska betraktas som lobbyist och därmed omfattas av kravet på att ingå i registret? Är alla som söker kontakt med politiker och beslutsfattare i syfte att påverka dem i en beslutsprocess att anse som lobbyister?

Det brukar hävdas att Sverige är ett genomorganiserat land. En dominerande grupp av lobbyister utgörs också av olika organisationer. Exempel på organisationer som har politikerpåverkan som en central uppgift i sin verksamhet är arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer, miljöorganisationer, patient- och andra brukarorganisationer, idéburna organisationer verksamma i frågor om mänskliga rättigheter, jämställdhet, demokrati, folkbildning, med flera, listan kan bli mycket lång. Ska ett register över lobbyister omfatta företrädare för alla dessa organisationer eller ska någon (och då vem?) göra ett urval av de som ska anses som lobbyorganisationer, med tvång på registrering, medan övriga därmed indirekt ges en särställning som lobbyister med rätt att lobba utan registrering?

För det andra, om det införs ett register ska det då råda något slags "kontaktförbud" i förhållande till politiker och beslutsfattare för alla lobbyister som inte finns införda i registret? Och omvänt, ska det vara förbjudet för en politiker att träffa en lobbyist om denne inte finns registrerad?

För det tredje, hur många register ska det finnas och vilka beslutsförsamlingar ska det omfatta? Ska ett eventuellt register bara finnas för regeringskansliet och riksdagen eller skall det också omfatta alla övriga politiska beslutsförsamlingar i Sverige? Ska i så fall varje kommun och landsting åläggas att föra ett eget lobbyregister?

För det fjärde, ska registreringen kopplas till en individ eller till den juridiska person, organisation eller företag, där individen är verksam? Ska registreringen ske efter ansökan eller ska vissa organisationer och alla som är verksamma där upptas i registret med automatik? Vilken myndighet eller grupp av personer ska göra urvalet av de intresseföreträdare som ska ingå i registret? Hur ska medborgarinflytandet och insynen i själva registret tillgodoses?

För det femte, hur ska man förhindra att registret i praktiken blir en gräddfil för ett begränsat fåtal att påverka makten men också en spärr för övriga att få kontakt med politiska företrädare och andra beslutsfattare?

För det sjätte, är alla yrkesgrupper som uppträder som ombud för lobbyister själva att anse som lobbyister, ska i så fall alla yrkesgrupper som kan vara ombud omfattas av kravet på registrering? Vad ska gälla för advokatfirmor, som dessutom har starka sekretessregler, föreskrivna i lag, att ta hänsyn till?

För det sjunde, vilket ansvar ska politiker och beslutsfattare ha för att de inte utsätts för lobbying av icke registrerade lobbyister? Vad gör en riksdagsledamot som i sociala och privata sammanhang möter en företagsledare eller en

fackföreningsordförande, begränsar samtalet till frågor som inte berör hen i rollen som makthavare? Hur undviker man att den öppna och institutionaliserade politikerpåverkan som idag bedrivs genom möten i regeringskansliet och riksdagshuset flyttar ut till andra mötesplatser för att möjliggöra möten med icke registrerade intresseföreträdare?

PRECIS slutsats

PRECIS menar att dessa frågor visar vilka betydande risker det finns för att ett register över lobbyister leder till att medborgarna samt civilsamhällets och näringslivets företrädare kommer att möta betydande hinder och svårigheter när de vill nå fram till politiker och övriga myndighetsutövare. Vidare är det uppenbart att ett register innebär risker för att vissa lobbyister får gräddfil till makten medan andra i praktiken utestängs från att påverka den på ett öppet sätt.

Vår slutsats av detta är att ett register över lobbyister inte bör införas.

Q&A

Svenska lobbyister i Bryssel måste registrera sig och gör det utan problem, varför skulle det då inte fungera i Sverige?

För att beslutsprocessen ser helt olika ut. Men registret över lobbyister i Bryssel har samma syfte som den svenska regeringsformens och förvaltningslagens regler kring offentlighetsprincipen och ärendehantering i myndighetsutövning. Medborgarna ska i efterhand kunna ta del av vem och vilka som har presenterat fakta och åsikter i en beslutsprocess. Eftersom förutsättningarna i Bryssel och Sverige är så olika har man valt olika metoder att nå samma syfte. Det fungerar bra i respektive system.

Om ni inte har något att dölja har ni väl heller ingen anledning att säga nej till registrering?

Våra medlemmar har inget att dölja. Men PRECIS anser att det finns stora risker för att ett register över lobbyister leder till att medborgarna samt civilsamhällets och näringslivets företrädare kommer att möta betydande hinder och svårigheter när de vill nå fram till politiker och övriga myndighetsutövare. Vidare är det uppenbart att ett register innebär stora risker för att vissa lobbyister får gräddfil till makten medan andra i praktiken utestängs från att påverka den på ett öppet sätt.

Om ni inte vill registrera er borde ni väl berätta vem som är era kunder?

Det finns PR-byråer som presenterar sina kunder som en del av sin marknadsföring men vi motsätter oss ett tvång att redovisa kunder. Flertalet av våra kunduppdrag handlar inte om frågor som har något med politikerpåverkan att göra och därmed finns det heller inget allmänintresse att berätta om uppdragen. Många av våra uppdrag är sekretessbelagda av hänsyn till börsens regelverk eller för att de berör enskilda företags affärshemligheter. Vi har ofta samma hänsyn att ta som advokater och revisorer.